

MOTTATT

- 6 OKT 2010

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Lovavdelingen

Samferdselsdepartementet
Postboks 8010 Dep
0030 OSLO

Deres ref.
10/1563- KJN

Vår ref.
201010368 EO KG/mk

Dato
05.10.2010

Vurdering av samferdselsministeren og tidligere samferdselsministers habilitet

1. Innledning

Vi viser til brev 24. september 2010 fra Samferdselsdepartementet med anmodning om Lovavdelingens vurdering av samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa og tidligere samferdselsminister Liv Signe Navarsetes habilitet ved oppnevning til styreverv i henholdsvis Avinor AS, BaneService AS og NSB AS. Bakgrunnen for henvendelsen er at Senterpartiet i 2009 mottok økonomisk støtte fra Eidsiva Energi AS.

I det følgende gjengir vi først de aktuelle faktiske forhold slik det er redegjort for dem i Samferdselsdepartementets brev (punkt 2 nedenfor). Som det fremgår i punkt 2, legger vi dessuten i noen grad til grunn også på opplysninger som vi har mottatt fra Olje- og energidepartementet, i anledning anmodning om vurdering av habilitet for olje- og energiministeren.

Lovavdelingens vurdering av habilitetsspørsmålene fremgår av punkt 3.

2. Faktiske opplysninger

I Samferdselsdepartementets brev er det gitt følgende redegjørelse om de tre oppnevnelsene:

1. Oppnevningen av konsernsjef i Eidsiva Energi, Ola Mørkved Rinnan, til ny styreleder i Avinor AS

I det følgende gis en redegjørelse for prosessen som ledet frem til oppnevning av Ola Mørkved Rinnan til ny styreleder i Avinor AS:

Postadresse
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Akersg. 42

Telefon - sentralbord
22 24 90 90
Org. nr.: 972 417 831

Lovavdelingen
Telefaks
22 24 27 25

Saksbehandler
Kyrre Grimstad
22 24 57 84

Det blir årlig foretatt en vurdering av styrene i selskapene i forbindelse med generalforsamlingen. Fagavdelingen ferdigstilte den 26.1.2010 sin vurdering av styret i Avinor. Det ble innstilt på å finne en ny styreleder, fordi Inge K. Hansen ikke ønsket å stille til gjenvalg.

SD innhentet 2.3.2010 tilbud fra eksterne konsultentselskaper på bistand i forbindelse med kandidatsøk og utvelgelse av nye styremedlemmer i våre selskaper. Oppdraget gikk til selskapet Rådgiverne LOS AS. Avtalen mellom SD og Rådgiverne LOS ble signert av ekspedisjonssjefen i fagavdelingen den 7.4.2010.

Rådgiverne LOS leverte kandidatlistene i mai 2010. Det var konsultentselskapet som kom opp med navnet på Ola M. Rinnan som kandidat. Fagavdelingen leverte sin anbefaling til politisk ledelse i notat av 25.5.2010. Denne inneholdt alternative forslag til styresammensetning, både for Avinor og Posten.

Notatet av 25.5.2010 var til vurdering hos politisk ledelse i SD frem til 20.6.2010. I mellomtiden var det dialog mellom politisk ledelse og administrasjonen om saken.

Det ble lagt opp til at statsråden skulle ta kontakt med Ola Mørkved Rinnan den 15.6.2010 for å høre om han var villig til å påta seg vervet som styreleder i Avinor. I notat av 16.6.2010, ble valg av Ola M. Rinnan som styreleder i Avinor lagt fram for regjeringens underutvalg, hvor de tre partilederne deltar.

Ola Mørkved Rinnan ble valgt inn som styreleder i Avinor på generalforsamlingen den 23.6.2010. Det øvrige styret ble uforandret.

2. Reoppnevningen av styreleder i BaneService AS, Thor Svegården

Svegården har vært styreleder i Baneservice AS siden 2003 og ble gjenvalgt på generalforsamling den 11.6.2010 for to nye år. Fagavdelingen ferdigstilte sin vurdering den 19.1.2010, og politisk ledelse godkjente innstillingen den 10.2.2010.

Svegården har vært ansatt i Eidsivakonsernet siden 2006, hvor han sitter i konsernledelsen. Han er direktør for Eidsiva Vekst som er Eidsivakonsernets investeringsselskap og innovative pådriver innenfor nye energiformer og ny teknologi.

3. Reoppnevningen av styreleder i NSB, Ingeborg Moen Borgerud

Moen Borgerud har vært styreleder i NSB siden 2003 og ble gjenvalgt på generalforsamling 2.6.2009 for to nye år. Fagavdelingen ferdigstilte sin vurdering den 10.2.2009, og politisk ledelse godkjente innstillingen den 3.3.2009. Brev til NHD ble sendt 2.4.2009, ifm. NHDs styrevalgkoordinering til regjeringens underutvalg.

Moen Borgerud har vært styreleder i Eidsivakonsernet siden 2008, og ordinært medlem av styret noen år før dette.”

Ved Samferdselsdepartementets brev lå den redegjørelsen som Senterpartiet hadde lagt ut på nettet om de økonomiske bidragene partiet i 2009 fikk fra Eidsiva Energi AS og Troms Kraft AS:

"[22.09.10 18:06]

Senterpartiet har i mange år hatt fornybar energi som en viktig sak. I sitt programarbeid gjennom 2008 løftet partiet fram fornybar energi som et viktig satsingsområde i sin politikk for den neste stortingsperioden.

Bakgrunn:

Senterpartiet har i mange år hatt fornybar energi som en viktig sak. I sitt programarbeid gjennom 2008 løftet partiet fram fornybar energi som et viktig satsingsområde i sin politikk for den neste stortingsperioden. Dette var godt kjent både innenfor og utenfor partiet.

Vi jobbet med kunnskapsbygging omkring temaet og var også opptatt av formidling av denne kunnskapen.

Steinar Dvergsdal (styreleder, Felleskjøpet Agri) signaliserte i et møte med vår generalsekretær Ivar Egeberg den 20. november 2008 at dette også var noe de var opptatt av, og luftet tanken om et fornybarprosjekt.

På bakgrunn av kontakten med Dvergsdal skrev Ivar Egeberg et notat til Senterpartiets arbeidsutvalg sitt møte 10.12.2008 der han redegjør for prosjektet. I notatet fra generalsekretæren ble ingen bedrifter nevnt.

Hva omhandlet prosjektet?

Målet var å sette fornybar energi på dagsorden, løfte opp kunnskapen om næringen og dens rammevilkår samt formidle dette videre. Rapporten og arbeidet knyttet til dette, skulle kunne brukes av alle som ønsket å sette fokus på fornybar energi, og ingen skulle ha særrettigheter til bruk av rapporten. Rapporten som ble lagt fram, er en ren fagrapport og er partinøytral.

Prosjektgruppen bestemte seg etter hvert også for å lage en informasjonsvideo i egen regi om fornybar energi. Det ble laget en basisfilm og videoen var laget slik at de som ønsket det kunne legge til et eget filmkutt til slutt.

Filmen med eget kutt med Liv Signe Navarsete er brukt av Senterpartiet. Så langt vi har oversikt over, har andre aktører – blant andre Eidsiva, brukt denne filmen uten filmkutt med Liv Signe Navarsete.

Informasjon til partiledelsen

Senterpartiets arbeidsutvalg får i møte 10. desember 2008 informasjon om "Fornybar energi – et informasjonsprosjekt fram til valget" av generalsekretæren.

Det opplyses en del navn som kan være aktuelle for å delta i en uavhengig arbeidsgruppe under ledelse av Steinar Dvergsdal. Det understrekes at det ikke er en Sp-gruppe, men var å betrakte som ei faggruppe som støtte til partiets politiske verksted innen energi- og miljøpolitikk.

Videre er det en forutsetning for prosjektet at det finansieres av de involverte bedriftene. Det framgår ikke av notatet hvilke bedrifter som er involvert. Det fremholdes at i tillegg til dekning av kostnader ble det forventet at Senterpartiet skulle stå igjen med midler, anslått til cirka 500.000 kroner.

Av protokollen fra møtet framgår det at arbeidsutvalget stilte seg positive til at arbeidet med prosjektet videreføres. Arbeidsutvalget vedtok å ta saken til orientering.

I mai og juni 2009 framgår det av saksframlegg for Senterpartiets arbeidsutvalg og sentralstyre at det under budsjettposten "Eksterne bidrag" vil komme et nettobidrag fra "Fornybaralliansen" på 400.000 kroner. Ingen bedrifter er nevnt.

På partiets sentralstyremøte 24. mars 2010 står det i en merknad til regnskapet for 2009 at Senterpartiet har mottatt 500.000 kroner fra Eidsiva Energi.

På landsstyremøtet 9. og 10. april 2010 går en gjennom regnskapet for 2009, der det står i en merknad at Eidsiva Energi har gitt 500.000 kroner.

Økonomi

Partiets gjennomgang viser at prosjektgruppen anslo et kostnadsestimat på cirka 1 million kroner, men det ble ikke ført eget prosjektregnskap. Utarbeidelse av rapporten ble vesentlig rimeligere enn antatt. Trykkekostnadene for rapporten ble betalt direkte av Norske Felleskjøpet. Produksjonskostnadene for videoen ble betalt av Eidsiva Energi.

Det var ingen avtale knyttet til bruken av midlene til partiet og de ble innrapportert til SSB som partistøtte i henhold til partifinansieringsloven.

Gjennomgangen viser at første dokumenterbare kontakt mellom generalsekretær Ivar Egeberg og Eidsiva Energi om økonomisk bidrag, skjer 14.01.2009. Faktura er utstedt 27. juli 2009, og betalt 6. august 2009.

Videre er første kontakt mellom vår generalsekretær og Troms Kraft om økonomisk bidrag 16.08.2009. Faktura utstedt er 27. august 2009, og betalt 5. oktober 2009.

Det var ingen avtale knyttet til bruken av disse midlene, noe som ble bekreftet av Eidsiva etter deres styremøte 21.09.2010.

Forholdet til Troms Kraft

20. mai 2009 i Sps arbeidsutvalg ble det redegjort for hvordan en ville fordele støtten fra sentralstyret på 1,035 millioner kroner til fylkeslagene. For de 550.000 kronene til Finnmark, Troms og Nordland ble det gitt uttrykk for at:

- En del av politikktutviklinga vil gå til å utvikle en egen Nord-Norge-politikk, gjennom et Nord-Norge-prosjekt som samler:
Politikktutvikling, store kommuner, organisasjonsutvikling, fornybar satsing og valgkamp.

Som vist til overfor i notatet, var den første kontakten mellom Troms Kraft og Senterpartiet 16. august samme år. Det er ingen sammenheng mellom støtten fra Troms Kraft og overføringen til

Troms Sp. Troms Sp var ukjent med støtten fra Troms Kraft til Senterpartiets hovedorganisasjon, inntil dette ble offentlig kjent i media i september 2010.”

På bakgrunn av denne redegjørelsen legger vi til grunn at Eidsiva Energi AS betalte 500 000 kroner til Senterpartiets hovedorganisasjon 6. august 2009. I partifinansieringsregisteret (www.partifinansiering.no) er det gitt følgende opplysninger om eksterne økonomiske bidrag på 30 000 kroner eller mer til Senterpartiets hovedorganisasjon i 2009:

Navn	Adresse	Sum
Fagforbundet	pb 7003 St. Olavs pl. 0130 Oslo	2 050 000
LO	Youngs gate 11, 0181 Oslo	500 000
Eidsiva Energi AS	pb. 4100, 2307 Hamar	500 000
Troms Kraft AS	Evjenvegen 34, 9291 Tromsø	200 000
Glommen skog BA	pb. 1329 Vestad, 2405 Elverum	150 000
Fellesforbundet	Youngs gate 11, 0181 Oslo	120 000
Norsk sjømannsforbund	pb. 2000 Vika, 0125 Oslo	50 000
Norsk arbeidsmandforbund	Møllergata 3, 0179 Oslo	30 000

Til sammenligning nevnes at Senterpartiets hovedorganisasjon ifølge partifinansieringsregisteret i 2009 mottok 16 millioner kroner i statsstøtte og 5,2 millioner kroner i kontingent.

Ved vedlegg til brev 29. september 2010 fra Olje- og energidepartementet, sendt i anledning en anmodning om vurdering av olje- og energiministerens habilitet, har Lovavdelingen mottatt enkelte ytterligere opplysninger om det ”fornybarprosjektet” som er beskrevet i ovenstående redegjørelse fra Senterpartiet. Vedlegg 5 til brevet gjengir blant annet en e-post 27. april 2009 fra Ivar Egeberg om hans opplevelse av et møte samme dag, som er stilet til blant andre Ola Mørkved Rinnan. Vedlagt utskriften av denne e-posten fulgte et dokument med overskriften ”Oppsummering av status for fornybar energi” som vi legger til grunn var et vedlegg til e-posten. Punkt 7 i dokumentet har følgende tekst:

”7. ØKONOMI

Ola rapporterer om god respons. Dette gir Sp større muligheter til å profilere fornybar energi.

Steinar, Ola og Ivar avklarer dette.”

Vedlegg 2 til nevnte brev fra Olje- og energidepartementet er en utskrift av blant annet en e-post 26. august 2009 fra Ola Mørkved Rinnan til Ivar Egeberg, Ole G. Hertzberg og Steinar Dvergsdal, med emneangivelse ”Finansiering av dvd”. E-posten har følgende tekst:

”Hei alle tre.

Filmen er utrolig bra – bare godord fra alle. Faktabrosjyren ditto.
I dag kommer K Halvorsen og K Andersen hit – Ivar har rett, nå kaster alle seg på.
Men initiativet er det vel bare SP som eier!!!!!!!!!!!!

Ivar, da kan du fakturere Glommen Skog 150.000,- og Mjøsen Skog 40.000,-, Viken har jeg ikke fått avklart enda.
Foreslår at dette er deltagelse i prosjektet, og hvor de mottar faktabrosjyren og filmen i et passende antall.
Vi sender ditto også til Viken Skog, AT Skog og Havass så skal jeg henge på økonomisk etterpå.
ola”

I Samferdselsdepartementets brev 24. september 2010 gis det følgende redegjørelse for tidligere samferdselsminister Navarsete, samferdselsminister Meltveit Kleppa og statssekretær Lars Erik Bartnes’ kjennskap til det økonomiske bidraget fra Eidsiva Energi AS:

”Tidligere samferdselsminister Navarsete opplyser at hun første gang ble kjent med hvilke virksomheter som sto bak den økonomiske støtten til Senterpartiet våren 2009.

Samferdselsminister Meltveit Kleppa deltok på deler av Senterpartiets landsstyre 9.–10.5.2010 som observatør. Støtten fra Eidsiva fremgikk av merknad til regnskapet, men som observatør hadde Meltveit Kleppa ikke fått tilsendt sakspapirene. Hun deltok heller ikke under behandlingen av regnskapet.

Statsråd Meltveit Kleppa og statssekretær Lars Erik Bartnes opplyser at de første gang ble kjent med hvilke virksomheter som sto bak støtten, i begynnelsen av september 2010.”

3. Lovavdelingens vurdering

3.1 Innledning

Det hører under Lovavdelingens oppgaver å vurdere spørsmål om habilitet i tilfeller der departementene anmoder om en slik vurdering. Som oftest anmodes det om en vurdering av hvordan en bør forholde seg ved fremtidig saksbehandling. Habilitetsvurderingen skjer på grunnlag av den beskrivelsen av de faktiske forholdene som gis av det departementet som ber om vurderingen, i dette tilfellet supplert med det som fremgår av vedlegg til brev 29. september 2010 fra Olje- og energidepartementet, jf. punkt 2 ovenfor. Vi foretar ikke egne undersøkelser av det faktiske grunnlaget.

3.2 Generelle utgangspunkter for habilitetsvurderingene

Forvaltningslovens regler om inhabilitet gjelder for offentlige tjenestemenn og andre som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, jf. forvaltningsloven § 10 første punktum, herunder for statsråder i egenskap av departementssjef. Forvaltningslovens habilitetsregler gjelder ikke for statsråder ”i egenskap av regjeringsmedlem”, jf. § 10 annet punktum. Det gjelder imidlertid tilsvarende prinsipper også når statsrådene opptrer som medlemmer av regjeringen. Generelt kan man gå ut fra at reglene om inhabilitet for statsråder i egenskap av regjeringsmedlem ikke medfører inhabilitet i

større utstrekning enn det som gjelder når statsrådene opptrer som leder for et departement.

Inhabilitetsreglene i forvaltningsloven kommer til anvendelse bare i saker der det er aktuelt å fatte en "avgjørelse". For hva som er en "avgjørelse" i lovens forstand, viser vi til Woxholth, Forvaltningsloven med kommentarer (4. utgave 2006) side 135–136 og Eckhoff/Smith, Forvaltningsrett (9. utgave 2010) side 224. Etter vårt skjønn innebærer de sakene som omfattes av Samferdselsdepartementets anmodning, "avgjørelser" i forvaltningslovens forstand.

Forvaltningsloven § 6 lyder:

"§ 6 (*habilitetskrav*).

En offentlig tjenestemann er ugild til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak

- a) når han selv er part i saken;
- b) når han er i slekt eller svogerskap med en part i opp- eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som søsken;
- c) når han er eller har vært gift med eller er forlovet med eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til en part;
- d) når han er verge eller fullmektig for en part i saken eller har vært verge eller fullmektig for en part etter at saken begynte;
- e) når han leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for, et selskap som er part i saken og ikke helt ut eies av stat eller kommune, et samvirkeforetak, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken.

Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part.

Er den overordnede tjenestemann ugild, kan avgjørelse i saken heller ikke treffes av en direkte underordnet tjenestemann i samme forvaltningsorgan.

Ugildhetsreglene får ikke anvendelse dersom det er åpenbart at tjenestemannens tilknytning til saken eller partene ikke vil kunne påvirke hans standpunkt og verken offentlige eller private interesser tilsier at han viker sete.

Rekkevidden av annet og fjerde ledd kan fastlegges nærmere ved forskrifter som gis av Kongen."

Ingen av de absolutte inhabilitetsgrunnene i § 6 første ledd kommer til anvendelse i saken her. Spørsmålet blir dermed om det økonomiske bidraget fra Eidsiva Energi AS til Senterpartiet eller forhold rundt dette utgjør "særegne forhold ... som er egnet til å svekke tilliten til" at den nåværende eller tidligere samferdselsministeren har behandlet de tre styreoppnevnelser på en upartisk måte, jf. forvaltningsloven § 6 annet ledd.

Det er ingen tvil om at økonomisk støtte er blant de typer av forhold som kan være egnet til å svekke tilliten til en tjenestemanns upartiskhet, og således kan medføre inhabilitet etter forvaltningsloven § 6. Økonomiske disposisjoner har ofte et element av

gjensidighet, slik at det kan være nærliggende å anta at det knytter seg forventninger om gjenytelser til slike bidrag. Støtte til politiske partier står imidlertid i noen grad i en særstilling, ved at støtten i mange tilfeller vil være gitt ikke for å oppnå konkrete, individuelle ytelser, men for å gi partiet økte muligheter til å få gjennomført sin politikk. Demokratifinansieringsutvalget ga for sin del følgende beskrivelse (NOU 2004: 25 Penger teller, men stemmer avgjør, side 32):

”I prinsippet er det tre måter penger kan konverteres til innflytelse på. For det første kan bidragsyter observere partiene og deres programmer, for så å bestemme seg for finansielt å støtte det program han eller hun liker best. Dette i håp om å øke programmets vannersjanser. For det andre kan bidragsyter gi i forventning om å bli konsultert dersom mottaker i fremtiden kommer i en maktposisjon, og kan treffe beslutninger som berører bidragsyters interesser. ... For det tredje kan bidragsyter fremme forslag om at et parti endrer sitt program som en motytelse for et finansielt bidrag. Den siste måten å gjøre private penger gjeldene på i politikken kan være mer betenkelig enn de to første. Det er likevel ikke vanntette skott mellom disse måtene å øve innflytelse på.”

I tillegg kan et bidrag naturligvis tenkes gitt i håp om å oppnå en fordelaktig behandling i en konkret sak.

Demokratifinansieringsutvalget vurderte om det burde innføres et forbud mot avtaler knyttet til økonomiske bidrag, men kom til at partiene fortsatt må ha adgang til ”å inngå mer eller mindre forpliktende politiske avtaler, også med samarbeidspartnere som ønsker å bidra med generell økonomisk støtte” (NOU 2004: 25 side 89). Utvalget anbefalte imidlertid at partiene skulle pålegges å avgi en erklæring ”om de med noen bidragsyter har inngått avtaler, politiske og/eller forretningsmessige, og at offentligheten skal ha rett til innsyn i eventuelle avtaler” (side 89). Dette kommer til uttrykk også i utredningen side 83, der det uttales blant annet:

”Utvalget går likevel inn for at partiene, sammen med inntektsinnberetningen, skal opplyse om de har inngått forretningsmessige og eller politiske avtaler med noen av bidragsyterne. For øvrig vises til at hensynet til å unngå korrupsjon og andre utilbørlige forhold også ivaretas gjennom kommunelovens og forvaltningslovens bestemmelser om habilitet og ugyldighet, og i siste hånd straffelovens regler om korrupsjon og påvirkningshandel.”

3.3 Vurdering av tidligere samferdselsminister Navarsetes habilitet

Statsråd Navarsete hadde som samferdselsminister befatning med departementets behandling av gjenoppnevningen av Ingeborg Moen Borgerud som styreleder i NSB AS i juni 2009. Videre antar vi at hun som leder for Senterpartiet deltok i regjeringens underutvalg i juni 2010, ved behandlingen der av Ola Mørkved Rinnan som ny styreleder i Avinor AS. Gjenoppnevningen av Thor Svegård som styreleder i BaneService AS fant sted etter at Navarsete hadde gått av som samferdselsminister, og det er ikke opplyst om behandling i underutvalget av denne saken. Etter dette legger vi til grunn at statsråd Navarsete deltok i behandlingen av gjenoppnevningen av Moen Borgerud og oppnevningen av Mørkved Rinnan (sistnevnte i underutvalget).

Tidspunktet for når statsråd Navarsete første gang ble kjent med hvilke virksomheter som sto bak den økonomiske støtten til Senterpartiet, er angitt som "våren 2009". Tidsangivelsen er ikke presis nok til å konstatere med sikkerhet om hun deltok i behandlingen av saken om gjenoppnevningen av Moen Borgerud som styreleder i NSB AS etter at hun fikk opplysningene om hvem som ytte støtten. For deltakelsen i saken om oppnevningen av Ola Mørkved Rinnan som ny styreleder i Avinor AS er det på det rene at hun visste hvem bidragsyterne var.

Forvaltningsloven § 6 annet ledd åpner for en bred, skjønnsmessig vurdering av om tjenestemannens tilknytning til saken eller andre "særegne forhold" kan være "egnet til å svekke tilliten til" at vedkommende vil behandle saken på en upartisk måte. Det fremgår av bestemmelsen at det ved vurderingen skal legges vekt på om avgjørelse i saken kan innebære "særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til".

Det er ikke opplyst noe som tilsier at oppnevningene av Moen Borgerud eller Mørkved Rinnan innebar noen særlig fordel, tap eller ulempe for statsråd Navarsete personlig, eller at det er noen "nær personlig tilknytning" mellom statsråden og disse to. Vi ser heller ikke noe som tilsier at oppnevningene innebar noen "særlig fordel, tap eller ulempe" for Senterpartiet. Spørsmålet om inhabilitet må dermed avgjøres på grunnlag av en friere vurdering av om Eidsiva Energi AS' økonomiske bidrag til Senterpartiet i 2009, eller omstendighetene rundt dette bidraget, må anses som et særegent forhold som er egnet til å svekke tilliten til at statsråd Navarsete behandlet de to oppnevningene på en upartisk måte.

I henhold til partifinansieringsregisteret mottar mange av de politiske partiene eksterne, økonomiske bidrag. Antall bidrag og bidragsgivers identitet varierer, men at et parti mottar bidrag, er ikke i seg selv særegent. Det som er særegent i de sakene som vurderes her, er at det partiet som statsråden leder, skulle motta eller hadde mottatt bidrag fra et selskap som begge de oppnevnte hadde tilknytning til (Eidsiva Energi AS), og at konsernsjefen i selskapet var engasjert i fornybarprosjektet. At bidraget fra Eidsiva Energi AS kan ha vært i strid med partifinansieringsloven § 17 tredje ledd bokstav a, har etter vårt skjønn liten eller ingen betydning for habilitetsvurderingen.

Sakene om gjenoppnevning av Moen Borgerud og oppnevning av Mørkved Rinnan gjaldt dem personlig, ikke Eidsiva Energi AS. I prinsippet berører ikke oppnevningene Eidsiva Energi AS. For Moen Borgeruds vedkommende var det dessuten tale om en gjenoppnevning, det vil si en tidsmessig forlengelse av en allerede etablert situasjon. Dette tilsier at støtten fra Eidsiva Energi AS ikke er egnet til å svekke tilliten til statsråd Navarsetes behandling av denne saken. På den annen side synes det klart at støtten fra Eidsiva Energi AS verken var fakturert eller betalt da saken om gjenoppnevning av Moen Borgerud ble behandlet i departementet. Hvis saksbehandlingen fant sted

parallelt med at det var kontakt mellom partiet og Eidsiva Energi AS om bidraget (og statsråd Navarsete var klar over dette), er det eventuelt et argument i motsatt retning. Ut fra de opplysningene som foreligger, og med særlig vekt på at saken gjaldt en gjenoppnevning, mener vi imidlertid at bidraget fra Eidsiva Energi AS ikke var egnet til å svekke tilliten til statsråd Navarsetes behandling av gjenoppnevningen av Moen Borgerud. Dermed ser vi heller ikke grunnlag for å konstatere inhabilitet for henne i denne saken.

Oppnevningen av Mørkved Rinnan – som vi antar at Navarsete hadde befattning med i forbindelse med behandlingen i underutvalget – står i en litt annen stilling, både ved at det der var tale om første gangs oppnevning, og ved at Mørkved Rinnan som konsernsjef i Eidsiva Energi AS må ha hatt en langt mer direkte befattning med selskapets daglige drift enn styreformannen. På bakgrunn av det som er nevnt under punkt 2 ovenfor legger vi videre til grunn at Mørkved Rinnan var direkte engasjert i arbeidet med å finansiere det såkalte fornybarprosjektet, som var foranledningen til at Senterpartiet mottok økonomisk støtte fra Eidsiva Energi AS.

Også når det gjelder rettsgrunnlaget for habilitetsvurderingen, står denne saken i en litt annen stilling enn gjenoppnevningen av Moen Borgerud. Navarsetes deltakelse i underutvalget må antakelig sies å være i egenskap av regjeringsmedlem. Dermed er hun ikke omfattet av forvaltningslovens regler om inhabilitet ved behandling av saken, men av de ulovfestede prinsipper som gjelder for medlemmer av regjeringen. Denne sonderingen har imidlertid neppe noen reell betydning slik vi ser på habilitetsspørsmålet, jf. nedenfor.

Ut fra formålet med fornybarprosjektet og det som er gjengitt ovenfor under punkt 2, er det nærliggende å regne med at Eidsiva Energi AS har hatt en egen interesse i å bidra økonomisk og med innsats fra konsernsjefen. Med de opplysningene som vi har mottatt, legger vi til grunn at selskapets interesse har bestått i å bidra til større oppmerksomhet om, og kanskje bedre rammebetingelser for, virksomhet som selskapet driver. Vi ser ikke noe i materialet vedrørende fornybarprosjektet og bidraget fra Eidsiva Energi AS som tyder på at støtten og konsernsjef Mørkved Rinnans engasjement for øvrig er ytt med tanke på å oppnå noe for ham personlig. At det formodentlig ikke forelå noe slikt motiv, er imidlertid ikke avgjørende for habilitetsvurderingen. Det avgjørende for vurderingen er om Mørkved Rinnans innsats for fornybarprosjektet og støtten fra Eidsiva Energi AS objektivt sett var egnet til å svekke tilliten til at statsråd Navarsete behandlet saken om oppnevning av Mørkved Rinnan som styreformann i Avinor AS på en upartisk måte.

Utgangspunktet er som nevnt at Mørkved Rinnan og Eidsiva Energi AS er to forskjellige rettssubjekter som i prinsippet er uavhengige, og som ikke nødvendigvis har hatt sammenfallende interesser. Dette tilsier at bidraget fra Eidsiva Energi AS ikke er egnet til å svekke tilliten til statsråd Navarsete. I samme retning taler det at det gikk omkring ni måneder mellom utbetalingen av støtten og den dokumenterte aktiviteten

fra Mørkved Rinnans side i fornybarprosjektet på den ene siden, til oppnevningen av ham ble behandlet i underutvalget. Disse momentene må tillegges betydelig vekt i vurderingen, og etter vårt syn kan ikke Mørkved Rinnans engasjement i fornybarprosjektet og bidraget fra Eidsiva Energi AS anses egnet til å svekke tilliten til at statsråd Navarsete deltok på en upartisk måte i oppnevningen av Mørkved Rinnan som styreformann i Avinor AS.

3.4 Nærmere om samferdselsminister Meltveit Kleppas habilitet

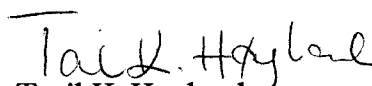
Statsråd Meltveit Kleppa ble utnevnt til samferdselsminister 20. oktober 2009. Så vidt vi forstår, har hun dermed hatt befatning med bare to av de tre sakene som henvendelsen hit gjelder (oppnevningen av Ola Mørkved Rinnan som ny styreleder i Avinor AS og gjenoppnevningen av Thor Svegården som styreleder i BaneService AS). Etter det opplyste ble begge disse sakene behandlet av politisk ledelse i Samferdselsdepartementet i første halvår 2010.

For at et forhold skal være egnet til å svekke tilliten til en tjenstemanns upartiskhet, må det etter vår vurdering i et tilfelle som det foreliggende i det minste være en forutsetning at tjenstemannen var klar over det aktuelle forholdet. Av Samferdselsdepartementets brev fremgår at statsråd Meltveit Kleppa og statssekretær Bartnes har opplyst at de "første gang ble kjent med hvilke virksomheter som sto bak støtten, i begynnelsen av september 2010". Hvis det ligger i dette at statsråd Meltveit Kleppa heller ikke før i september 2010 ble klar over at Eidsiva Energi AS vurderte eller hadde besluttet å yte støtte til Senterpartiet, har ikke støtten vært egnet til å påvirke statsråd Meltveit Kleppas upartiskhet før den tid. Dermed ser vi ikke at det er grunnlag for å konstatere inhabilitet for statsråd Meltveit Kleppa.

Med hilsen

Knut Helge Reinskou
ekspedisjonssjef

Toril K. Høyland
avdelingsdirektør